

Születésnap

Özvegy Télédi Imréné 85. születésnapját ünnepelte aznap, egy szürke novemberi délutánon. A lakásban mély, nyugodt csend tespedt mindenfelé öregen; csak a nagyszobában függő kakukkos óra ketyegett, kattogott méltóságteljesen, a múlt századi másodpercek rendíthetetlen lassúságával.

Katalin – így hívták őt lánykorában – végignézett a rendezett szobán; még megigazította a fotel háttámlájára terített csipkét, majd behajtotta maga mögött az ajtót, melyet évek óta sose lehetett jól bezárni a küszöbön fekvő zsinórok miatt. A folyosó linóleuma éppen száradt, már csak itt-ott sötétlett rajta a víz.

Az előszoba végén nyílt az ő szobája. Odabent egy hatalmas kereveten súlyos ágytakaró feküdt kikeményített párnákkal, s díszes éjjeliszekrények álltak a fal mentén, rajtuk patinás lábazatú, sárgult ernyős lámpákkal. A szoba picinyke volt az idős bútorokhoz képest, és ebben a modern lyukban giccsesnek tűnt az állandóság.

A komódon egy befejezetlen gobelin várakozott, mellette egy kosárkában vastagkeretes szemüveg, zsebrádió, fonalak, tűk és ollók gyűltek össze. Katalin a kosárból tétován emelte ki a szemüveget, nejlon pongyolájában megtörölte, majd az orrára helyezte. A falon lógó kopott tükörben találta meg magát. Szép lassan megkönyvékezte régi ismerőse, a magány, amely az órakattogással szolongatta: „Kati. Kati. Kati.”

Könnyek gyűltek a szemébe, amint nézte ezt a ráncos arcot, az elpazarolt mosolyok nyomát, melyekből mostanra így alig maradt. A hajából eltűnt a szín, ahogyan az ajkaiból is, csak szeme zöldellt ugyanúgy, csillogón. Eltörölte a könnyeket, eszébe jutott, hogy készülődnie kell, ma van a nagy nap.

Az ódon szekrényhez lépett, kinyitotta egyik ajtaját, melynek belsején finom kendők csüngtek; már rég kimentek a divatból. Az összehajtogatott ruhák kivasalva, katonás rendben sorakoztak; az akasztós szekrényből ömlött a molyirtó hamis levendulaillata. Katalin kiakasztott egy régi, szürkéskék ruhát, melyet az ágyra terített, és komótosan elkezdett levetkőzni, hogy átöltözhessen.

A pongyolát levetve feltárult hófehér, fonnyadt teste, petyhüdt karjai; bájaiból sugárzott az elmúlás, a sokévi szolgálatot megélt, elhasznált nőiség, mely mára nemes emberszerűséggé kopott. Az átöltözést részvétlenül leste az élet: dédszülők, nagyszülők, szülők, nagybácsik, unokatestvérek, szomszédok, tablók, gyerekek, unokák, kiskutyák és karácsonyok megsárgult fényképei a falon; múlt századi műtermek művirágcsokrai, mint régi történelemkönyvekben vagy szépiaszínű dokumentumfilmekben.

Katalin átöltözött, végignézett a néma képeken, majd rugalmatlan tagjaival kilépett a szobából, s behajtotta maga után az ajtót. A folyosó már teljesen megszáradt.

A konyhában égve maradt a villany, de Katalin nem kapcsolta le, csak leült az egyik hokedlire, mintha a süteményt várná, hogy kész legyen. De nem készült semmi. Katalin sóhajtott, s formátlan lábfejét nézve egy újabb fájdalmas könnycsepp csordult végig barázdás arcán.

Hirtelen csengettek. Csengettek? Azt hitte, de elhessegette a lehetetlen gondolatot. Mégis, mire könnyei felszáradtak, ismét csengettek, s megint, újra. Mintha valaki a csengőre

taposott volna. Katalin azonban teljesen elnehezült, nem volt ereje felállni és ajtót nyitni. Erőtlen hangján felnyögött: „Nyisd már ki.”

És a nagyszoba ajtaja kinyílt. Ott állt Katalin öregesen, szeretettel. „Megyek már, megyek. Megjöttek.” Katalin megnyugodott, hogy végre kinyitja az ajtót; ő meg sem bírt mozdulni.

Katalin kitárta a bejárati ajtót, s ott állt a boldog csoport, mint egy család, akik ünnepi ebédre érkeztek, s már a lépcsőházban megéreztek a finom illatokat. „Gyertek, Katikáim!” intett Katalin a konyhából, de Katalin inkább a nagyszobába vezette őket, ahol Katalinék már kényelmesen csevegtek. Csodamód megörültek egymásnak.

Katalin a konyhából hallgatta a szívmengető köszöntéseket, s örült a szeretetnek, mely most megszállta a lakást. A nagyszobából ekkor Katácska átszaladt a konyhába, nyolcéves forma volt, s mikor meglátta Katalint, tisztelettel megtántorodott, és illedelmesen köszönt: „Csókolom.” Katalin lágyan megsimogatta Katácska kócos fejbűbját, s kérte, hogy segítsen neki felállni.

Közben a csengő időnként megszólalt, és megjöttek Katóék, Katáék, Katiék, Katalinék, s mind begyűltek a nagyszobába, mind a nyolcvanakárhányan; most tűntek csak igazán rengetegnek.

Katácska bevezette Katalint a szobába; puha kezecskéje eltűnt Katalin érdesbársonyos tenyerében. Mikor Katalin belépett, nagy, szeretetteljes csend támadt, és a rengeteg Katák és Katik várták, hogy Katalin megszólaljon.

Katalinnak elakadt a lélegzete, félelmetes meghatottsággal és őszinte ráismeréssel csodálta a sok szőke haját, piros ajkat, és az ugyanolyan zöld szemeket, mint az övé; a lányok gyönyörű fiatalságát, a fiatal nők csinos termetét, az öregasszonyok nyugodt, bölcs tekintetét. A szoba közepén, a padlószőnyegen pelenkások gügyögtek és totyogtak, széles mosolyukban egy-két fényes fog csillogott.

„Hát mind itt vagytok! Hiszen be sem férünk ide mind... Csak egy kis zserbót süthettem volna a születésnapunkra, mit adjak nektek?...”

Otthonos zsvajj támadt, s ekkor újra csengettek. Katalin most nem érezte magát olyan nehéznek, így elindult a bejárati ajtó felé. A fiatal Kata érkezett, egymaga. Katalin betessékelte, de nem a szobába, hanem a konyhába vezette.

Gyönyörködött a lányban, egész tehetetlen testével és szavaival büszke volt rá; hogyan oszthatná meg puha szeretetét és titkait a zavartan álldogáló tizennyolc éves lánnyal? Csak öregén, fájdalmasan omlott a lány vállára, bordái a lány bordáihoz simultak, és erőtlensírásának vonaglása végigremegett a lány testén. Úgy álltak a konyhában, mint két ázott madár. „Ha tudnád...”, motyogta Katalin, s Kata szeméből is kibuggyant egy könnycsepp. Mélyen egymás szemébe néztek, a zöld szemek felfedték a lelkek titkait és visszaverték az alakok tükörképeit. Kata puhán megsimogatta az örömtől kisírt szemű öregasszony bársonyos arcát.

A nagyszobából izgatott kiáltás hallatszott: „Mindjárt itt az idő!”, s a konyhából mindketten a szoba felé indultak. Kedves beszélgetések folytak odabent, kérdések és válaszok nélkül. Ekkor megszólalt a csengő. Izgatott csend kerekedett, és az öreg Katalin megfáradt mozdulatokkal igyekezett ajtót nyitni.

Az ajtóban egy fehérruhás nővérke állt, gumikesztyűs kezében mintha egy bebugyolált kispárnát tartott volna, olyan volt az újszülött csecsemő. Bőre vöröseslilas színekben tűnt fel a fehér pólyában; cakkos ajkakkal, összedagadt szemekkel álmodott nyugodtan.

Katalin átvette a gyermeket, lenyűgözték a kicsike szervek: az orr, a fülek, az ujjak, s örömeiben egy könnycsepp folyt végig barázdás arcán egészen az orráig, ahonnan az a baba homlokára csöppent. A baba erre felsírt, fuldokolni kezdett első lélegzetvételeitől. Szemei résznyire kinyíltak, és látszott, az övéi is elevenen zöldellnek.

Katalinék a szobában már türelmetlenül várták a jövevényt, így Katalin a szobába vitte a csecsemőt. Mindenkit elvarázsolt a kisbaba: „Nahát...”, hangzott a sok-sok csodálkozás. Kata, a tizennyolc éves, az ajtó mellett állt, és Katalin neki nyújtotta át a porontyot.

Kata mélyen megilletődött, és ahogy a karjában fogta ezt a pici életet, miközben mellette a nyugalmas elmúlás ontotta szeretetét, teljesen elbizonytalanodott, és meghajlott a felfoghatatlan előtt. Kata a babára mosolygott legyőzötten, a baba zöld szemei pedig elnyelték őt.

„Boldog születésnapot”, mondta az idős, születésnapos Katalin, mikor az utolsó Katicáig és Katáig mindenki hirtelen eltűnt. Mindenki...

Visszament a konyhába, leült a hokedlire, hallgatta a csendet, majd a lámpa fénye megingva kialudt.

2009. január 22.